

[Formanden.]

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Medlem af folketinget Axel Sørensen har meddelt mig, at han ønsker til finansministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren medvirke til, at den gældende form for beskatning af personer fra Danmark, der tager lønnet beskæftigelse i Grønland, tages op til ændring?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 16. maj, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om landinspektørvirksomhed.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om sømandsskat.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om foranstaltninger mod forstyrrelse af radiomodtagning.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om sundhedsplejerskeordninger.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om tillæg til lov om uddannelse og ombygning af rigshospitalet.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om hovedlandeveje.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om bestyrelsen af de offentlige veje.

9) *Forespørgsel til ministeren for offentlige arbejder af Holmberg, Ninn-Hansen m. fl.*

Mødet hævet kl. 17⁴⁵.

106. møde.

Torsdag den 16. maj kl. 13.

Formanden: Udvalget angående forslag til arvelov har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

I skrivelse af dags dato meddeler tæppefabrikant Johannes Jensen, Birk, at han er villig til fra den 14. d. m. at regne at indtræde som midlertidigt medlem af folketinget i anledning af den folketingsmand Kirkegaard tilståede orlov.

Medlem af folketinget Gottschalek-Hansen har meddelt mig, at han ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren ikke finde det rimeligt, om man på grund af den meningsforstyrende trykfejl i den den 14. maj stillede skriftlige opgave i matematik til studentereksamen helt undlader at underkaste denne prøve nogen bedømmelse og lader årskaracteren i skriftlig matematik i forbindelse med de mundlige eksamenspræstationer i faget være afgørende for det endelige resultat?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den højtærede økonomiminister, for at han kan give tinget den tidligere anmeldte redagørelse.

Økonomiministeren (Kjeld Philip): Jeg skal hermed tillade mig at fremsætte nogle bemærkninger i tilslutning til den økonomiske årsoversigt — „Økonomisk årsoversigt, maj 1963“ — som i dag er omdelt til folketingets medlemmer.

[Økonomiministeren.]

Årsoversigten indeholder som sædvanlig en redegørelse for den økonomiske udvikling her i landet og en vurdering af udsigterne for de kommende måneder. Statsfinanserne og det offentlige byggebudget for indeværende og de to følgende finansår gennemgås i særlige afsnit. Oversigten afsluttes med en analyse af udviklingen i opsparingen i 1950'erne. Afsnittet om statsfinanserne er for et par uger siden tilstillet finansudvalgets medlemmer.

Det er efterhånden blevet en tradition, at årsoversigten søger at beskrive udviklingstendenserne over en længere periode på ét eller flere områder af særlig interesse for den økonomiske politik. Det er i år tilfældet med to så vigtige og interessante områder som de offentlige udgifter og opsparingen.

I afsnittet om statsfinanserne beskrives stigningen i statsudgifterne i de senere år. I sidste halvdel af 50'erne lå den årlige stigningstakt på knap 9 pct.; fra 1960-61 til 1961-62 var der en eksplosiv vækst på 24 pct. og i de to seneste år — sidste og indeværende finansår — en stigning på 15 pct. Årsoversigten søger at vurdere årsagerne til denne meget mærkbare ændring i statsfinansernes udvikling.

Den vigtigste grund til de seneste års stærkere stigning er, at priser og indkomster i samfundet som helhed er steget langt kraftigere i de sidste tre år end tidligere. Dette har forøget statens udgifter til lønninger og sociale ydelser, idet man har reguleret disse i takt med indkomsterne i erhvervene, og det har fordyret varekøb, byggeri og anlæg.

Pris- og indkomstudviklingen kan dog kun forklare knap halvdelen af de sidste tre finansårs udgiftsstigninger. Vedtagelsen af landbrugsordningerne i foråret 1961 betød i sig selv, at udgifterne i 1961-62 forøgedes med hele 5-6 pct. Oversigten fremhæver endvidere, at ændringer i refusionsordningerne mellem staten og kommunerne har medført, at staten har overtaget en del af kommunernes udgifter til folkepension, undervisning, vejvæsen o. s. v. Alene for de fem finansår, man har undersøgt, er virkningen heraf betydelig; statsudgifterne i 1961-62 ville således have været over en kvart milliard kr. lavere, hvis man havde fastholdt refusionsreglerne fra 1956-57. For

kommunerne har betydningen af den stedfundne forskydning i udgiftsfordelingen været relativt langt større. Denne udvikling rejser interessante problemer om hele balancen i vor offentlige forvaltning. Man må rejse spørgsmålet, om man altid på forsvarlig måde kan lade ét offentligt organ bestemme over kommunernes udgifter, medens et andet — staten — skal betale en meget væsentlig del af udgifterne. Regeringen agter i den nærmeste fremtid at underkaste disse problemer en samlet overvejelse.

Korrigerer man for virkningerne af pris- og indkomststigningen, udvidelsen af landbrugsstøtten og forskydningen i byrdefordelingen mellem staten og kommunerne, står man tilbage med en reel stigningstakt i statsudgifterne på 6-7 pct. i de seneste år. Utvivlsomt vil det undre, at denne stigning er fortsat også siden den i foråret 1962 trufne beslutning om tilbageholdenhed i statens udgiftspolitik. Forklaringen herpå er helt overvejende at finde i, at finansielle dispositioner, der blev truffet inden den finanspolitiske stramning, nu slår igennem. At der ofte forløber en vis tid fra en lovgivnings vedtagelse, til dens økonomiske virkninger har gjort sig gældende i fuldt omfang, har næppe været genstand for tilstrækkelig opmærksomhed før. Vi bør nok i fremtiden søge at danne os et mere detaljeret skøn over de økonomiske konsekvenser af ny lovgivning og disses tidsmæssige fordeling; ellers vil inertien i statsudgifterne også i fremtiden kunne berede os overraskelser. Regeringen har taget skridt til en mere langsigtet planlægning af de offentlige investeringer; byggeprogrammet for de kommende tre finansår er det første resultat. Man burde også komme frem til mere langsigtede budgetter for driftsudgifterne.

I årsoversigtens afsnit om opsparingen giver man et overblik over de oplysninger, der foreligger om opsparingen her i landet i årene fra 1949 til 1960. I første række har man søgt at klargøre, hvem der sparer op: det offentlige, selskaber, institutioner, selvstændige landbrugere, lønmodtagere og de selvstændige i byerhvervene. Under det økonomiske opsving i de sidste år af 50'erne voksede den samlede opsparing i et hurtigere tempo end nationalproduktet. Det skyldtes den kraftige styrkelse af de offentlige finanser, men desuden en svagt stigende op-

[Økonomiministeren.]

sparingstilbøjelighed hos befolkningen. Der viser sig at være store forskelle fra gruppe til gruppe. Rederierne og de selvstændige landbrugere viser endog faldende opsparring.

På baggrund af den rolle, opsparringen har spillet i vor offentlige debat, er det ejendommeligt, at man hidtil har affundet sig med så ufuldstændige statistiske oplysninger. Årsoversigtens afsnit er kun et første skridt i retning af den kortlægning af opsparringens sammensætning, som er nødvendig for en virkelig rationel stillingtagen, ikke blot til den lovgivning, der direkte tager sigte på at fremme opsparringen, men også til finanspolitiske foranstaltninger i almindelighed. Det er derfor meget ønskeligt at gå videre med det arbejde, som årsoversigten har indledt.

Omtalen af udviklingen i 1962 har kunnet gøres relativt kortfattet, idet den økonomiske oversigt, som jeg kunne fremlægge her i tinget i slutningen af november, indeholdt en detaljeret gennemgang af udviklingen i årets første måneder, af de efterspørgselsbegrænsende foranstaltninger, der blev gennemført ved forliget i forsommeren, og af de begyndende virkninger heraf.

Væsentligt klarere end i november kan man nu se, at der i slutningen af 1962 indtrådte den afmatning af efterspørgselspresset, man havde tilsigtet ved den finanspolitiske stramning. Tydeligst viste det sig for det private forbrug, der i efterårsmånederne endog viste en moderat nedgang i forhold til den tilsvarende periode året før. Men på efteråret stabiliseredes de samlede påbegyndelser af byggeri. Der foreligger også andre udtryk for den gradvise ændring i konjunkturbilledet; der indtraf således en vis lettelse af presset på arbejdsmarkedet, og importstigningen aftog. Valutatabet ophørte ved udgangen af november.

De tal, der nu foreligger for 1962 som helhed, er kun i ringe grad blevet påvirket af stabiliseringstendenserne i årets sidste måneder. Produktion, beskæftigelse og import voksede kraftigt i 1962, men kunne dog ikke holde trit med væksten i efterspørgslen. Resultatet var betydelige prisstigninger — forbrugerpriserne lå i 1962 gennemsnitlig 7 pct. over 1961-niveauet —

hvoraf en del ganske vist må tilskrives omsætningsafgiften og landbrugets hjemmemarkedsordninger og en næsten usvækket stigningstakt i pengeindkomsterne. Underskuddet på den samlede vare- og tjenestebalance androg mindst halvanden milliard kroner.

En væsentlig del heraf blev finansieret gennem kapitalimport, men vor i forvejen utilstrækkelige valutastilling forringedes med næsten 600 mill. kr.

Det vigtigste mål for den økonomiske politik i 1962 var at bringe den fortsatte opgang i det danske pris- og omkostningsniveau til ophør. Erfaringerne fra de senere år viser, at der er to hovedgrupper af årsager til stigende priser og omkostninger: en efterspørgsel efter varer og arbejdskraft, der overstiger de til rådighed stående ressourcer, og den måde, hvorpå indkomstfastsættelsen foregår i et gennemorganiseret samfund.

De ovenfor nævnte oplysninger om konjunkturudviklingen i de sidste måneder af 1962 tyder på, at man, da virkningerne af sidste sommers forlig begyndte at gøre sig gældende i fuldt omfang, var kommet et langt stykke i retning af balance mellem efterspørgsel og produktion. Der var imidlertid fortsat en betydelig risiko for, at der ved den række af indkomstforhandlinger, der forestod i 1963, på ny ville gå skred i priser og omkostninger. Denne risiko kunne ikke hensigtsmæssigt afværges på anden måde end gennem en samordning i tid og indhold af indkomstforhandlingerne.

Ved den række af love, der har fået betegnelsen „helhedsløsningen“, blev der truffet betydningsfulde foranstaltninger til at sikre en mere stabil udvikling i indkomster og priser i de kommende to år. Det må antages, at selve samtidigheden i helhedsløsningens mange bestanddele har skabt en forståelse i store befolkningsgrupper — lønmodtagere, landbrugere og andre erhvervsdrivende — for indkomstfastsættelsernes betydning for hele det økonomiske forløb. Der er vel også skabt en fornemmelse af, at enkelte grupper ikke længere kan søge at vinde noget fra de andre, uden at disse reagerer. Sammenhængen mellem indkomster, priser, udenrigshandel og beskæftigelse er kompliceret; de foregående års begivenheder har imidlertid bidraget til, at der i

[Økonomiministeren.]

dag hersker en noget større forståelse for, hvordan sammenhængen er, end tidligere.

Med helhedsløsningens stabilisering af indkomster og priser er et vigtigt usikkerhedsmoment for 1963 blevet fjernet. For en vurdering af udsigterne i det kommende år er yderligere fire faktorer af væsentlig betydning: statsfinanserne, byggeriet, prisudviklingen og udlandets efterspørgsel efter vore varer.

Den finanspolitiske linje fra sidste års forlig er blevet fastholdt, især som følge af vedtagelsen af den bundne opsparing. Regnes denne med til overskuddet på drifts- og anlægsbudgettet, vil dette nå op på 1 milliard kr. i 1963-64; kasseoverskuddet vil andrage henved halvdelen heraf. Væksten i statsbudgettets omfang vil imidlertid stimulere den indenlandske efterspørgsel, selv om man har fastholdt et så betydeligt overskud.

Regeringen tilrettelagde i november et program for byggevirksomheden, hvorved man ville begrænse påbegyndelserne i første halvår af 1963. Den strenge vinter har medført, at der alligevel måtte påregnes en meget livlig aktivitet i byggeriet i forårsmånederne. Regeringen har derfor udsat iværksættelsen af det offentlige byggeprogram til efteråret og udvidet reguleringen af boligbyggeriet. Alt i alt skulle man herefter kunne vente en ret rolig udvikling i bygge- og anlægsvirksomheden.

Fortrinsvis på grund af stigningen i hjemmemarkedspriserne for landbrugsvarer steg aprilpristallet med 1,6 point. Selv om der ikke i den udenlandske udvikling eller i den hjemlige økonomi er forhold, der sandsynliggør større stigninger i månederne foran os, må udviklingen følges med opmærksomhed. Den hårde vinter kan desværre føre til noget højere, stærkt sæsonbetonede priser på grønsager m. m.

Den internationale konjunkturopgang er i løbet af 1962 blevet lidt afsvækket. I en række vesteuropæiske lande præges den økonomiske politik dog fortsat af bestræbelserne for at dæmpe efterspørgslen. Der kan næppe være tvivl om, at man nærmer sig en periode med noget langsommere økonomisk vækst end under opsvinget efter 1958. I USA og Storbritannien, der ikke har taget del i højkonjunkturen, kan man

dog vente en lidt gunstigere udvikling end i 1962.

Disse udviklingstendenser giver imidlertid kun en højst upålidelig vejledning om, hvorledes det vil gå med den danske eksport. Her spiller vor konkurrenceevne, ændringer i de handelspolitiske vilkår og en række yderligere faktorer ind.

Det har været et meget glædeligt træk ved udviklingen i 1962, at den danske industrieksport steg med 13 pct.; særlig kraftig var stigningen i maskineksporten, som også har været den kraftigst ekspanderende varegruppe, når man ser på Vesteuropas eksport under ét. Eksportfremgangen blev herved større end i 1961 til trods for det aftagende væksttempo i den vesteuropæiske konjunktur og lønstigninger, der lå i overkanten af andre landes. De senere års meget høje investeringsniveau synes at have forøget eksportindustriens konkurrenceevne. Samtidig har prisudviklingen for enkelte vigtige råvarer været gunstigere end for visse af vore udenlandske konkurrenter.

Takket være konjunkturudviklingen i udlandet tør man næppe tro, at den danske maskineksport helt kan fastholde stignings-tempoet. Værftsindustrien er hos os som i udlandet ude for særlige problemer. For den øvrige industrieksport er udsigterne gode både som følge af stigende udenlandsk efterspørgsel, og fordi den økonomiske politik her i landet gennem en afdæmpning af efterspørgselspresset og lønstigningerne har skabt et mere eksportvenligt klima end i 1962. Alt i alt kan man vel gøre sig håb om, at byerhvervenes eksport vil stige med godt en halv milliard kroner i 1963.

Landbrugets nettovalutaindtjening kunne ikke forøges i 1962, men udsigterne for 1963 er gunstigere som følge af den store og sene høst, der har indskrænket behovet for nettoimport af korn væsentligt. For de animalske varer som helhed er der ikke udsigt til større forskydninger, idet den sandsynlige fremgang for de varer, som havde et ekstraordinært dårligt år, forventes opvejet af tilbagegang i eksportværdien på andre områder, hvor beskyttelsen tiltager og priserne viger. Vi må desværre se i øjnene, at udlandets landbrugsprotektionisme sætter en overgrænse for vor eksport, som på kort sigt tilsyneladende

[Økonomiministeren.]

hverken lader sig rokke af vore produkters kvalitet eller af vor handelspolitiske aktivitet.

Tilsammen kan vi formentlig vente en stigning i eksportindtægterne af et lidt større omfang end i de nærmest foregående år.

Vi kan ikke i længden fastholde et hjemligt ekspansionstempo, som fører til, at importen vokser hastigere end vor eksport, således som det var tilfældet i årene fra 1960 til 1962. Vi står nu over for den opgave i den økonomiske politik ikke blot at bringe bedre balance i vor udenrigshandel i 1963 og 1964, men også at indhente i alt fald en del af det underskud på vare- og tjenestebalancen, som opstod i de år, da det betydelige efterspørgselspres fik importen til ikke uvæsentligt at overskride eksporten.

Med det sidste års finans- og indkomstpolitiske linje er der ydet et vigtigt bidrag til forbedret balance i vor udenrigshandel. En væsentlig del af produktionsstigningen i 1963 vil stå til rådighed for eksport, og den begrænsede stigning i den indenlandske efterspørgsel lægger en dæmper på importen. Helhedsløsningen peger ud over indeværende år, idet den indebærer moderate stigninger i pengeindkomsterne også i 1964. Stigningstakten i vort omkostningsniveau skulle derved snarest kunne blive lidt lavere end i udlandets. Det er nødvendigt at også den nuværende finanspolitiske linje fastholdes i denne periode. Der er lang vej til ligevægt på vare- og tjenestebalancen fra det udgangspunkt, som 1962 har givet os.

Alt i alt skulle der med den givne økonomiske politik og de nævnte udsigter for udenrigshandelen ifølge årsoversigten være udsigt til en stigning på i alt fald et par procent i den samlede produktion i byerhvervene i 1963. Det er mindre end i de foregående år, men dog tilstrækkeligt til at opretholde en høj beskæftigelsesgrad; presset på arbejdsmarkedet vil sandsynligvis aftage mærkbart i løbet af 1963.

En sådan afsvækkelse af efterspørgselspresset i den danske økonomi er efter regeringens opfattelse det mest hensigtsmæssige middel til, at vi på længere sigt kan få tilvejebragt grundlaget for en stabil økonomisk vækst her i landet.

Vi kan ikke håbe inden for et ganske kort åremål at overvinde den strukturelle svagheit i vor udenrigshandel, som ligger i, at vor betydningsfulde landbrugseksport stagnerer som følge af udlandets protektionisme. Ved en målbevidst økonomisk politik må vi gradvis gennemføre den strukturomlægning af vort erhvervsliv, som kræves, når byerhvervenes eksport skal sættes i vejret i et tempo, der svarer til væksten i importen under høj og stigende beskæftigelse og aktivitet.

De vanskelige tilpasningsproblemer, der her melder sig, kan lempes noget gennem import af kapital fra udlandet i en overgangsperiode. Den særlige baggrund for vore betalingsbalancevanskeligheder og vor lave udenlandske nettogæld forekommer mig at gøre kapitalimport af et beskedent omfang til en rimelig foranstaltning. Den kan gøre vor økonomiske politik mindre restriktiv og dermed mere hensigtsmæssig for opnåelsen af de langsigtede mål. Og det er et mindre onde, end om vi som i store dele af 50erne af betalingsbalancevanskeligheder blev tvunget til en mindre produktion og lavere beskæftigelse, end hvad der i øvrigt dengang havde været muligt. Det er i denne sammenhæng, man bør se de bestrebelse for at øge kapitalimporten, som regeringen indledte i 1962 og viderefører i indeværende år.

Det er mit håb, at den økonomiske årsoversigt, jeg i dag er i stand til at præsentere for det høje tings medlemmer, må bidrage til at skabe bedre klarhed over vort lands økonomiske stilling og dermed medvirke til, at de beslutninger om den økonomiske politik, som skal træffes bl. a. af dette høje ting, sker på så godt et grundlag som muligt.

Formanden: Ligeledes uden for dagsordenen giver jeg ordet til den ærede ordfører for udvalget til valgs prøvelse, for at han kan gøre indstilling til tinget om godkendelse af et valg.

Ordføreren for udvalget til valgs prøvelse (K. Axel Nielsen): I skrivelse af 14. d. m. anmodede det ærede medlem hr. Kirkegaard om orlov på grund af sygdom, og samme dag meddelte det høje ting den ønskede orlov og vedtog at indkalde stedfortræderen. På den af indenrigsministeriet i medfør af

[K. Axel Nielsen.]

valglovens § 50 udarbejdede liste findes som 1. stedfortræder for det radikale venstre i Ringkøbing amtskreds opført tæppefabrikant Johannes Jensen, Birk pr. Herning, der i skrivelse af dags dato har meddelt, at han er villig til midlertidigt at tage sæde i folketinget i anledning af nævnte orlov. Udvalget til valgs prøvelse har herefter holdt møde, og efter at have gennemgået stedfortræderlisten og de øvrige dokumenter indstiller udvalget enstemmigt, at tæppefabrikant Johannes Jensen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra den 14. maj d. å. at regne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Udvalgets indstilling om godkendelse af tæppefabrikant Johannes Jensen som midlertidigt medlem af folketinget fra den 14. maj d. å.

vedtoges enstemmigt med 137 stemmer.

Den første sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 66) findes i tidenden sp. 5396).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den næste sag på dagsordenen, nemlig:

Tredje behandling af forslag til lov om landinspektørvirksomhed.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 67) findes i tidenden sp. 5396).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagene sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslag til lov om ændring i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme

vedtoges enstemmigt med 144 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om landinspektørvirksomhed

vedtoges enstemmigt med 135 stemmer; 6 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i lov om sømandsskat.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 138) findes i tidenden sp. 5415).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 142 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om foranstaltninger mod forstyrrelse af radiomodtagning.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 120) findes i tidenden sp. 5302, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 839).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Waldemar Laursen: Da mit partis ordfører, det ærede medlem fru Nina Andersen, er forhindret i at være til stede her ved lovforslagets tredje behandling, skal jeg knytte nogle få bemærkninger til den af udvalget afgivne tillægsbetænkning.

Som det fremgår af denne, har udvalget efter anden behandling af lovforslaget holdt